

Vogelmonitoring
Vormerse Plas, Wijchen
in 2008 en 2009

Hans Hollander, 2010

Hans Hollander
Oudelaan 2005
6605 SC Wijchen
024 - 6412564
pubben01@planet.nl

Overige publicaties:

- Hollander, H., 2005. Broedvogelinventarisatie Scoutingterrein St. Walrick – Heumen 2005.
- Hollander, H., 2007. Broedvogelinventarisatie Vormersbos – Wijchen 2006.
- Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Oosterpark 2008.
- Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Wijchens Meer-westplas 2008.
- Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisaties Vormersbos – Wijchen 2006 en 2009.
- Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen, 2009 en overige faunistische waarnemingen in de periode 2004-2009.
- Hollander, H., 2010. Monitoring konijnen in Zuidwest-Wijchen in 2007 en 2008.

Voorpagina: Vormerse Plas, 24 februari 2010

Inhoud

1	INLEIDING	4
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	5
2.1	LIGGING.....	5
2.2	TERREINBESCHRIJVING.....	5
2.3	BELEID.....	6
3	METHODE	8
4	RESULTATEN	10
4.1	ALGEMEEN	10
4.2	AANTAL SOORTEN EN WAARNEMINGEN PER RONDE.....	10
4.3	WATERVOGELS.....	11
4.4	OVERIGE VOGELSOORTEN.....	12
4.5	ZOOGDIEREN EN DAGVLINDERS	14
5	CONCLUSIES	15
	LITERATUUR.....	16

1 Inleiding

Doelstelling

De doelstelling van de monitoring is inzicht te krijgen in het voorkomen van vogels op en om de Vormerse Plas bij Wijchen en het aantalsverloop gedurende het jaar. De resultaten kunnen door de gemeente Wijchen betrokken worden bij de toekomstige planvorming m.b.t. de Vormerse Plas.

Uitvoering

Dit rapport is een tussenrapportage van de periode december 2007 t/m april 2009. Gedurende deze periode zijn 14 rondes gelopen. Daarbij zijn ook waarnemingen van overige fauna genoteerd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is een beschrijving gemaakt van het terrein. In hoofdstuk 3 is de gehanteerde methode uitgelegd. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten van de vogelmonitoring en vermeldt de overige waarnemingen. In hoofdstuk 5 zijn enkele voorlopige conclusies opgenomen.

Vervolg

In 2010 is de monitoring van de Vormerse Plas hervat. In 2012 zal een update van dit rapport verschijnen.

Zuidoever Vormerse Plas (24 februari 2010)

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging

De Vormerse Plas ligt ten westen van Wijchen (figuur 1). De Vormerse Plas is een oude zandaufgraving ten westen van Wijchen pal aan de Drutenseweg. Ten zuiden van de Vormerse Plas loopt de Ravensteinseweg, waar een woonwagenkamp ligt. Aan de noordzijde liggen een volkstuincomplex en een hondentrainingsveld. Hier loopt de spoorlijn van Wijchen naar Ravenstein. Aan de oostzijde liggen enkele akkers en het voormalige AZC-terrein.

Figuur 1. Ligging Vormerse Plas bij Wijchen.

2.2 Terreinbeschrijving

De plas heeft een oppervlakte van ca. 7,5 ha en is omgeven door gemengd loofbos met in de zuidwesthoek bij de rotonde wat grove dennen (figuur 2). De plas wordt met name gebruikt als viswater en als duikwater. Rond de plas loopt een voetpad.

De Vormerse Plas is circa 15 m diep en wordt gebruikt als duiklocatie. Het onderwaterzicht varieert met het weer, vooral 's winters is het zicht slecht. Voorkomende vissoorten zijn snoek, baars en paling. Onder duikers is de plas voornamelijk bekend vanwege het voorkomen van veel zoetwaterkreeft, met name in de ondiepere gedeelten langs de kant tot ongeveer 6 meter diepte. Onderwaterplanten die dienen als schuilgelegenheid. De bodem loopt gelijkmatig af naar het diepste punt, wat ongeveer in het midden ligt (www.dagjeduiken.nl).

Er is een open verbinding met het Wijchens Meer ten oosten, via een duiker onder de Ravensteinseweg. Deze sloot verbreedt zich tijdelijk ten noordoosten van de Vormerse Plas en loopt noorden ervan langs het volkstuincomplex en het hondentrainingsveld om vervolgens ten westen van de plas onder de Drutenseweg door te lopen.

Volgens de 'Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 (Wolters Noordhoff Atlasproducties, 1990) bestond het gebied halverwege de negentiende eeuw volledig uit agrarisch gebied (akkers, weilanden). Wanneer de plas is aangelegd (als zandwinplas voor de aanleg voor de N326 (onbekend) of het knooppunt Bankhoef (1975), is bij de auteur niet bekend.

Figuur 2. Overzicht Vormerse Plas.

2.3 *Beleid*

In 2004 ontwikkelde de gemeente Wijchen ambitieuze plannen ten westen van Wijchen. In de concept-Strategische Visie Wijchen 2025 (Haskoning, 2004) is in de oksel van de A50 en A326 sprake van een wijk met tweeduizend woningen, rond een nieuw treinstation. Ook werd hier een grote recreatieplas gepland. Dit alles in verband met de verwachte groei van het aantal inwoners van Wijchen van het huidige aantal van 40.000 naar 50.000 in 2025. Hiervoor zouden in totaal vijfduizend nieuwe woningen nodig zijn (BN-De Stem, 12 januari 2004). In de Nota Westwaarts (Gemeente Wijchen, 2006) zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor Wijchen-West verder verkend Het plangebied van 180 ha is onderverdeeld in vier kwadranten. De Vormerse Plas ligt hierbij in kwadrant zuidoost (Westerdreef-Ravensteinseweg-Drutenseweg-spoorlijn) met een oppervlakte van 12,8 ha, exclusief de woonwagenlocatie van 2,3 ha. In dit kwadrant zouden 320-380 woningen komen (op een totaal van inmiddels 3.910-4.680 woningen).

Ten westen van de N845 is de toekomstige ecologische verbindingszone Horssen-Heumen gepland. Deze is opgenomen op de belemmeringenkaart in de Nota Westwaarts. In de Nota Westwaarts is voorgesteld de ecologische verbindingszone verder naar het westen op te schuiven. Daarmee ontstaat ruimte voor andere ontwikkelingen. Volgens de Nota Westwaarts biedt de nabijheid van de Vormerse Plas een unieke kans om een hoogwaardig woonmilieu te realiseren. A.g.v. de geconstateerde belemmeringen werd de netto-omvang van de woningdichtheid in kwadrant zuidoost bijgesteld naar 280-320 (en in totaal 1000). De extra kosten om deze belemmeringen weg te nemen bedragen per woning € 9.600 - € 11.000. De Nota Westwaarts concludeert dat hierom beter niet wordt gebouwd ten westen van de Drutenseweg, dus alleen in de kwadranten noordoost en zuidoost. Het verleggen van de ecologische verbindingszone kost alleen al 2,5 miljoen.

In november 2006 vindt de besluitvorming plaats over het Raadsvoorstel 'Afsluitende besluitvorming Strategische Visie 2005-2025 onderdeel Ecologische Verbindingszone en ontwikkeling Wijchen-West'. De ambitieuze plannen voor Wijchen-West gaan definitief niet door. Het college ziet af van de woningbouw in de oksel van de A50/A326. De extra kosten per woning worden te hoog geacht. De nieuwbouwplannen gaan nu niet verder dan de Drutenseweg. Ook het verleggen van de ecologische verbindingszone, het nieuwe station en de recreatieplas gaan niet door (De Gelderlander, 30 november 2006).

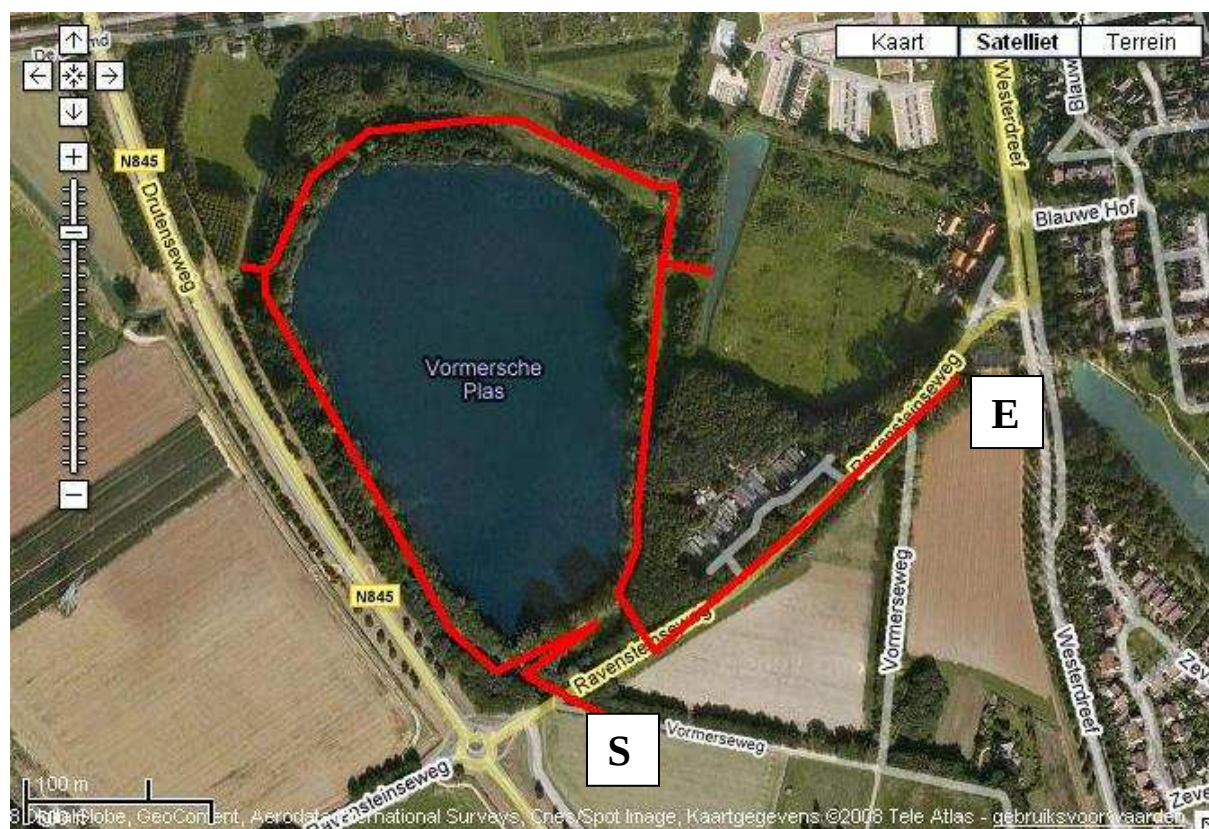
Uiteindelijk zullen er in Wijchen- West nog maar 800 woningen worden gebouwd (De Gelderlander, 4 december 2006).

3 Methode

Van december 2007 t/m april 2009 zijn 14 rondes gemaakt rond de plas, waarbij alle waargenomen soorten zijn genoteerd en de aantallen zijn geturfd. De locaties van de waarnemingen zijn dus niet vastgelegd. De data, start- en eindtijden, duur (in minuten) en weersgegevens van de rondes zijn opgenomen in tabel 2. Bij de eerste twee rondes zijn deze gegevens niet genoteerd.

Ronde	Datum	Start	Eind	Duur	Temp	Neerslag	Bewolking	Overig
1	19-12-07							
2	16-01-08							
3	13-02-08	10.25	11.15	50	6°C			mist, zicht 50 m
4	12-03-08	9.00	9.40	40	10°C	geen	licht	storm, windstoten
5	02-04-08	9.00	9.40	40		geen → lichte regen	licht → volledig	
6	23-04-08	10.15	11.55	40				
7	22-05-08	5.10	5.50	40	10°C	geen → lichte motregen	90%	
8	11-08-08	5.30	6.25	55	16°C	geen	50%	
9	27-09-08	10.50	11.30	40	12°C	geen	geen	
10	22-10-08	9.00	9.45	45	12°C	geen	80%	
11	26-11-08	9.30	10.10	40	6°C	geen	geen	
12	17-12-08	9.55	10.30	35	2°C	motregen	100%	
13	04-02-09	8.50	9.25	35	2°C	motsneeuw	100%	ijs 100%, sneeuw 1 cm
14	22-04-09	9.35	10.15	40	12°C	geen	100%	

Tabel 2. Overzicht inventarisatierondes: data, start- en eindtijd, temperatuur en neerslag.

Figuur 3. Route rond de Vormerse Plas (S = start, E = einde).

Het startpunt lag steeds bij de ingang bij de rotonde op de Drutenseweg. De route is ongeveer 1.550 meter lang (figuur 3). De oppervlakte van het onderzoeksgebied is circa 19 ha.

Een ronde duurde circa minimaal 35 en maximaal 55 minuten. De totale geïnvesteerde tijd bedroeg circa 10 uur.

De waarnemingen per ronde zijn vervolgens verwerkt in Excel. Aan de hand hiervan zijn globaal trends aan te geven in de aanwezigheid van watervogels en overige soorten op en rond de Vormerse Plas.

Behalve vogelwaarnemingen zijn ook incidentele waarnemingen van zoogdieren en dagvlinders genoteerd.

Vormerse Plas, 24 februari 2010

4 Resultaten

4.1 Algemeen

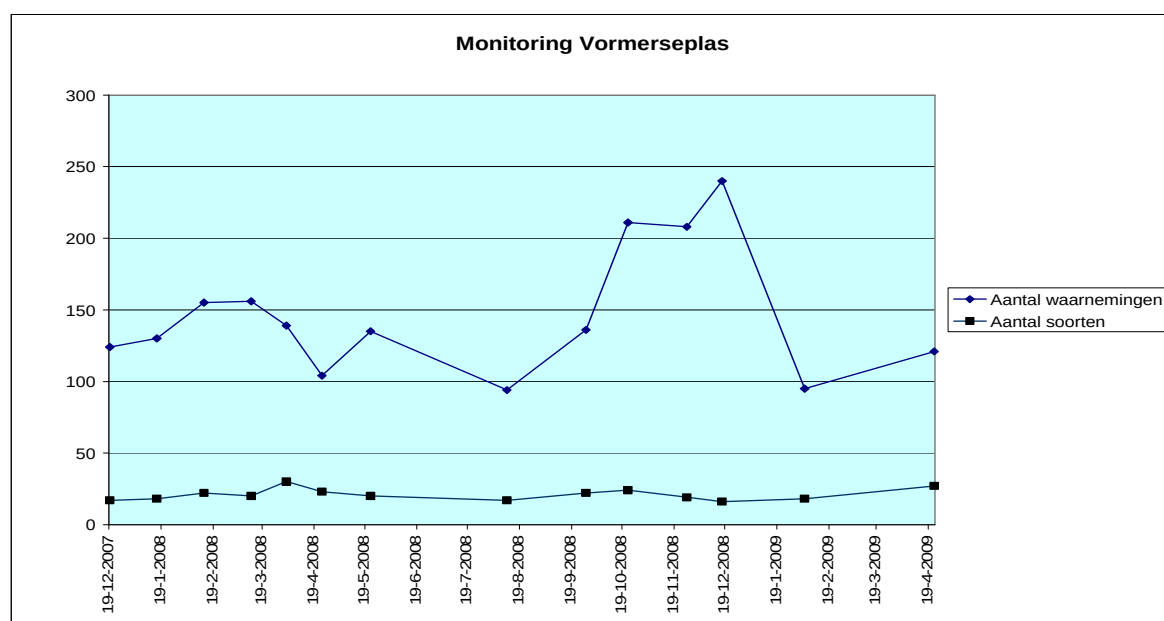
In totaal zijn tijdens de 14 monitoringsronden van december 2007 t/m april 2009 49 vogelsoorten op en rond de Vormerse Plas waargenomen. In paragraaf 4.2 is het aantal soorten en waarnemingen per ronde uitgewerkt. Paragraaf 4.3 gaat verder in op de watervogels en paragraaf 4.4 op de overige vogelsoorten. In paragraaf 4.5 zijn de incidentele waarnemingen van zoogdieren en dagvlinders opgenomen.

4.2 Aantal soorten en waarnemingen per ronde

In totaal zijn 49 vogelsoorten waargenomen. Tabel 3 geeft een overzicht van het aantal soorten en waarnemingen per ronde. Het aantal soorten per ronde varieert van 16 tot 30. Het aantal waarnemingen per ronde varieert van 94 tot 240 (figuur 4).

Ronde	Datum	Totaal soorten	Totaal waarnemingen
1	19-12-07	17	124
2	16-01-08	18	130
3	13-02-08	22	155
4	12-03-08	20	156
5	02-04-08	30	139
6	23-04-08	23	104
7	22-05-08	20	135
8	11-08-08	17	94
9	27-09-08	22	136
10	22-10-08	24	211
11	26-11-08	19	208
12	17-12-08	16	240
13	04-02-09	18	95
14	22-04-09	27	121
Totaal	Hele periode	49	2048

Tabel 3. Totaal aantal soorten en totaal aantal waarnemingen per ronde.

Figuur 4. Aantal soorten en waarnemingen per ronde

4.3 Watervogels

Op de plas (en in twee sloten) zijn 16 soorten watergebonden vogels waargenomen (tabel 4). In de twee eerste ronden zijn niet alle soorten geteld (indien wel waargenomen is dit aangegeven met een x).

Jaar	2007	2008											2009	
Watervogels	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Datum	19-12	16-01	13-02	12-03	2-04	23-04	22-05	11-08	27-09	22-10	26-11	17-12	04-02	22-04
aalscholver										2	3			
blauwe reiger	1	1	1	1	2			1	1				1	
fuut		3	2	2	4	2	2	5	2	4	4	3		2
grauwe gans					7	10				43			1	1
knobbelzwaan					1	3								
kokmeeuw	x	x	2	12	2				10	10			5	
krakeend												2		
kuifeend	30	30	21	50	8	10	7		15	11	21	19		7
meerkoet	20	30	18	13	12	13	6	7	17	20	40	11	1	5
nijlgans												2		2
tafeleend								1				5		
tamme gans										5				
waterhoen					1		2	1		2				
wilde eend	50	40	27	34	2	3	7	40	19	2	17	23		2
wintertaling	7		4		2									
zomertaling								2						
Aantal waarnemingen	108	104	75	112	41	41	24	56	65	99	85	65	8	19
16 soorten	6	6	7	6	10	6	5	6	7	9	5	6	4	7

Tabel 4. Waarnemingen watervogels: aantal per ronde.

Watervogels	Aantal ronden	Totaal aantal individuen	Aantal individuen per ronde	Minimum	Maximum
aalscholver	2	5	0	2	3
blauwe reiger	8	9	0,64	1	2
fuut	12	35	2,50	2	5
grauwe gans	5	62	4,43	1	43
knobbelzwaan	2	4	0,29	1	3
kokmeeuw	8	41	2,93	2	12
krakeend	1	2	0,14	2	2
kuifeend	12	229	16,36	7	50
meerkoet	14	213	15,21	1	40
nijlgans	2	4	0,29	2	2
tafeleend	2	6	0,43	1	5
tamme gans	1	5	0,36	5	5
waterhoen	4	6	0,43	1	2
wilde eend	13	266	19,00	2	50
wintertaling	3	13	0,93	2	7
zomertaling	1	2	0,14	2	2
Totaal	14	902			

Tabel 5. Waarnemingen watervogels: aantal ronden, totaal aantal individuen, aantal individuen per ronde, minimum en maximum.

In tabel 5 is per soort het aantal ronden dat de soort is waargenomen aangegeven, evenals het totaal aantal waarnemingen en het gemiddeld aantal waarnemingen per ronde (14 ronden). Ook zijn het minimum- en maximaantal per soort opgenomen.

Uit tabel 5 is (o.a.) het volgende af te leiden:

- Fuut, kuifeend, meerkoet en wilde eend zijn vrijwel elke ronde (12 of meer) waargenomen.
- Krakeend, tamme gans en zomertaling zijn slechts eenmalig waargenomen.
- Qua aantallen zijn het meest algemeen kuifeend, meerkoet en wilde eend (> 200 waarnemingen).

4.4 Overige vogelsoorten

Het aantal overige waargenomen vogelsoorten is 33 (tabel 6).

In de twee eerste ronden zijn niet alle soorten geteld (x).

	2007	2008											2009	
Overige soorten	19-12	16-01	13-02	12-03	02-04	23-04	22-05	11-08	27-09	22-10	26-11	17-12	04-02	22-04
boomklever			1						1	1	1			
boomkruiper			1				1			1			1	1
buizerd	2	1			1	1		1		1				
ekster		2		4	5		4		4	14	3		4	8
fazant	1				1	1								
gaai	1	3	2	1	5	4	3		4	1	7	3	5	1
goudhaan	2		2											
grasmus														1
groene specht	1			1	1			1						1
groenling	8													2
grote bonte specht				1	1				2	1			1	
havik						1								
heggemus			1		1		1							1
houtduif	x	x	14	13	21	10	18	7	5	13	26	79	17	16
kauw			x		1		3		2					
kneu									1			1	1	
koolmees	x	x	11	3	8	6	4	3	16	24	21	23	19	9
koperwiek											1			
matkop		1				2		1				1		1
merel		x	12	1	6	6	18	6	3	17	13	20	11	4
pimpelmees	x	2	9	3	2	2	2	1			2	4	1	4
roodborst			2	5	11	5	3	6	15	17	6	6	4	11
sijs		15								7	12	20	15	
staartmees	x	x	14	6	1	1			8	6	16	11	4	1
tijftjaf					15	11	10		3					16
torenvalk					1									
tuinfluiter						2								4
vink		1	3	2	4	5	5	1	4	1	4	5	3	16
winterkoning		1	6	2	9	3	19	10	2	2	9	2		12
witte kwikstaart									1					
zanglijster			2	1	1									2
zwarte kraai	1			1	3	2	7	1		6	2		1	3
zwartkop						1	13							7
aantal waarnemingen	16	26	80	44	98	63	111	38	71	112	123	175	87	121
40 soorten	17	18	22	20	30	23	20	17	22	24	19	16	18	27

Tabel 6. Waarnemingen overige vogelsoorten: aantal per ronde.

In tabel 7 is per soort het aantal ronden dat de soort is waargenomen aangegeven, evenals het totaal aantal waarnemingen en het gemiddeld aantal individuen per ronde (14 ronden). Ook zijn het minimum- en maximaantal per soort opgenomen.

Overige soorten	Aantal ronden	Waarnemingen	Waarnemingen/ronde	Minimum	Maximum
boomklever	4	4	0,29	1	1
boomkruiper	5	5	0,36	1	1
buizerd	6	7	0,50	1	2
ekster	9	48	3,43	2	14
fazant	3	3	0,21	1	1
gaai	14	40	2,86	1	7
goudhaan	2	4	0,29	2	2
grasmus	1	1	0,07	1	1
groene specht	5	5	0,36	1	1
groenling	2	10	0,71	2	8
grote bonte specht	5	6	0,43	1	2
havik	1	1	0,07	1	1
heggenmus	4	4	0,29	1	1
houtduif	15	239	17,07	5	79
kauw	4	6	0,43	1	3
kneu	3	3	0,21	1	1
koolmees	15	147	10,50	3	24
koperwiek	1	1	0,07	1	1
matkop	5	6	0,43	1	2
merel	14	117	8,36	1	20
pimpelmees	13	32	2,29	1	9
roodborst	13	91	6,50	2	17
sijs	5	69	4,93	7	20
staartmees	13	68	4,86	1	16
tjiftjaf	5	55	3,93	3	16
torenvalk	1	1	0,07	1	1
tuinfluiter	2	6	0,43	2	4
vink	14	54	3,86	1	16
winterkoning	13	77	5,50	1	19
witte kwikstaart	1	1	0,07	1	1
zanglijster	4	6	0,43	1	2
zwarte kraai	11	27	1,93	1	8
zwartkop	3	21	1,50	1	13
Totaal periode	14	1165			

Tabel 7. Waarnemingen overige vogelsoorten: aantal ronden, totaal aantal individuen, aantal individuen per ronde, minimum en maximum.

Uit tabel 7 is (o.a.) het volgende af te leiden:

- Gaai, houtduif, koolmees, merel, pimpelmees, roodborst, staartmees, vink, winterkoning en zwarte kraai zijn vrijwel elke ronde (11 of meer) waargenomen.
- Grasmus, havik, koperwiek, torenvalk en witte kwikstaart zijn slechts eenmalig waargenomen.
- Qua aantallen zijn het meest algemeen houtduif, koolmees en merel (> 100 waarnemingen).

4.5 Zoogdieren en dagvlinders

Zoogdieren

Er zijn 3 soorten zoogdieren waargenomen tijdens rondes 3, 7, 13 en 14:

- haas: 1 exemplaar op 22 mei 2008 (oostzijde);
- konijn: 1 exemplaar op 22 mei 2008 en 1 exemplaar op 22 mei 2009 (oostzijde);
- mol: molshopen langs de zuidoever van de plas op 12 maart 2008.

Dagvlinders

Er zijn 2 soorten dagvlinders waargenomen op ronde 6:

- dagpauwoog: 2 exemplaren op 23 april 2008;
- klein koolwitje: 1 exemplaar op 23 april 2008.

5 Conclusies

Soorten

In totaal zijn waargenomen op en rond de Vormerse Plas:

- 49 vogelsoorten;
- 3 zoogdiersoorten: haas, konijn en mol.
- 2 dagvlindersoorten: dagpauwoog en klein koolwitje.

Vergelijking met gebieden in de omgeving

In Wijchen-Zuid zijn behalve van de Vormerse Plas ook gegevens bekend van Wijchens Meer-West (Hollander, 2008), Balgoijse Wetering (Hollander, 2009), Vormersbos (Hollander, 2009) en Oosterpark (Hollander, 2007).

Het aantal waargenomen soorten watervogels (in dit rapport de soortgroepen futen, reigers, zwanen, ganzen, eenden, reigers, meerkoet, waterhoen en meeuwen) op en rond de Vormerse Plas is vergelijkbaar met het waargenomen aantal op en rond Wijchens Meer-West en Balgoijse Wetering. Het aantal overige vogelsoorten is alleen in Oosterpark kleiner (tabel 8). Opvallend is het (op basis van de weergegeven gegevens) volledig ontbreken van rietvogels rond de Vormerse Plas.

Gebied	Watervogels	Overige vogelsoorten	Totaal aantal vogelsoorten
Vormerse Plas	16	33	39
Wijchens Meer-West	17	46	63
Balgoijse Wetering	12	54	66
Vormersbos	-	38	38
Oosterpark	1	25	26

Tabel 8. Vergelijking aantal waargenomen soorten met andere gebieden in de omgeving.

Literatuur

Dijk, A.J. van, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Gemeente Wijchen, 2006. Nota Westwaarts: Een verkenning van de ontwikkelingsmogelijkheden ten westen van Wijchen.

Haskoning, 2004. Concept-Strategische Visie Wijchen 2025. Royal Haskoning, Amsterdam.

Hollander, H., 2007. Broedvogelinventarisatie Vormersbos – Wijchen 2006.

Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Oosterpark 2008.

Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Wijchens Meer-westplas 2008.

Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisaties Vormersbos – Wijchen 2006 en 2009.

Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen, 2009 en overige faunistische waarnemingen in de periode 2004-2009.

Wolters Noordhoff Atlasproducties, 1990. De Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857. Groningen.

Krantenartikelen

BN-De Stem, 12 januari 2004. Wijchen wil langzaam richting Maas groeien.

De Gelderlander, 30 november 2006. Plan Wijchen-West nog verder uitgekleeft.

De Gelderlander, 4 december 2006. Nog ruimte voor 800 woningen in West.

Internet

www.dagjeduiken.nl